

Forfatter: Blicher, Steen Steensen

Titel: Udvalgte værker

Citation: Blicher, Steen Steensen: "Udvalgte værker", i Blicher, Steen Steensen: *Udvalgte værker*, Gyldendal, 1982-83, s. 352. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-blich06-shoot-idm140667855071328.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte værker

Folkelige, episke Digte

Morten Borup

I Skanderborrig Enge,
Alt ved den blanke Søe,
Der gaae de Piger og Dreng,
At slaae og rive Høe.

Og i de Knøses Række
Een trasker langt æbag;
Han kan ej Skaaret strække
Med sine tunge Drag.

Og medens alle de Andre
Begynde paafor igjen,
Han monne alene vandre
Saa seent imod Enden hen.

Naar Skaaret han færdig haver,
Han stryger ikke sin Lee;
Han staaer og falder i Staver,
Til Jorden han stivt mon see.

Med Svøbeskaft saa krumpen
Den Foged efter ham foer:
"Hvad skader din dovne Kumpen?
"Hvi staaer du her og gloer?" -

"Saamænd da, strænge Hr. Foged!
"Jeg stod og grundet oppaa
"Den Blomstervimmel saa broged,
"Hvor den kan komme fraa.

353

"Paa alle de faure Blommer,
"Jeg ganger nu her og slaaer:
"De falde hver evige Sommer,
"Og rejses igjen hver Vaar.

"Jeg staaer just her og grunder,
"Og kan dog ikke forstaae
"Det mægtige store Guds Under
"Udi disse mindste Straae. -"

"Ja jeg skal din Slubbet lære
"At grunde naar du skal slaae!
"Saa skal jeg din Ryg nu hære,
"Den bliver baade bruun og blaae."

Den Foged løfter sin Svøbe;
Men Knøsen kaster sin Lee:
Han giver sig til at løbe
Og Fogden efter ham see.

Og medens han staaer og gaber,
Og tænker: hvor mon han vil hen?

Han Kløren af Sigte taber;
De sees ret aldrig igjen.

Og Øster paa udi Landet,
Højt over Bølgernes Suus,
Imellem Kirken og Vandet
Der staaer det latinske Huus.

Der sidder paa sit Katheder,
Blandt Peblings skjælvende Flok,
Monarchen, som Rector hedder,
Med Bog og med Riis og med Stok.

354

Der sidder nederst af Alle
Paa Bænken, med Ryg til Væg,
En Pebling, de *Morten* mon kalde;
Han haver saa dygtigt et Skjæg.

I Kappe og sorte Klæder
Han passer saa flittig sin Bog,
Han over Grammatica sveder -
Den fire og tyve Aars Pog.

Og det er den samme *Morten*,
Som førre ved Høleen krøb,
Som udi Trøjen og Skjorten
Fra Engen og Fogeden løb.

Som fremad Tiden mon lakke -
Henefter vel en Snees Aar -
Det Huus oppaa Skolebakke
En anden Rector faaer.

Magister og Doctor mon være
Den Rector højlærd og from;
Han med stor Hæder og Ære
Fra *Cöln* i Tydskland kom.

Han trænger ikke til Stokken,
Ej heller til Færle og Riis;
Saa vel regjerer han Flokken,
Men alt paa en anden Viis.

Han kun de Gjenstridige bøjer;
De Blysomme giver han Mod,
Han Skjemt til Alvorlighed føjer:
Han er baade streng og god.

355

Han giver dem Viisdoms Kjerne:
Men Skallen knækker han selv:
Thi gaae de til Skolen saa gjerne,
Som iler til Havet en Elv.

Han Oldtids store Bedrifter
Udtolker med Ild og med Kraft;
Og af de gamle Skrivter
Uddrager den søde Saft.

Han lærer dem ej alene
Udaf den prentede Bog;
I Mark og blandt løvrige Grene
Han fører den muntre Pog.

Der lærer han ham at tyde

Naturens classiske Stil;
Og Livet at bruge og nyde,
Og glatte dets Rynker med Smil.

Thi er det slet intet Under,
Den Skole kommer i Rye,
Og fanger saa mange Kunder,
De knap kunne rummes i Bye.

Ej heller, at deden udganger
Saa mangel en dygtig Student,
For hvilke vort Fødeland fanger
Stor Ære heel vel fortjent.

At ud ifra Skolebakke
Den gjæve *Hans Tausøn* foer,
Som paa Papismens Nakke
Først traadte heroppe i Nord.

Og vil jeg blot tælle blandt Flere
Ham, *Schfønning* og gode *Hans Friis*,
Hvis Navne skal stedse florere
Mens Lærdom og Dyd er i Priis.

356

Opdrog saa den Skolemester
- Hans Minde ret aldrig forgaaer -
Rectorer, Bisper og Præster
I samfulde tredivede Aar.

Og det er den selvsamme *Morten*,
Som førre pløjed og trask,
Og maatte saa dandse paa Porten
For Fogdens slemme Krabask.

Og det er den selvsamme Bonde,
Vi før udi Engen saae
Paa Græs og Blomster grunde,
Istedet for dem at slaee.

Begav det sig nu omtider
Fra *Wittenberg* der opsteeg
Hiint Lys, for hvilket omsider
Det romerske Mørke bortveeg.

Da nu hiin sachsiske *Morten*
Den Manddoms Idræt bedrev,
Og fæsted paa Kirkeporten
Mod Paven sit Fejdebreve:

Da flytter den Danske fra Skolen
Til Kirken - den staaer der endnu -
Og drager i Præstekjolen
Alt med saa glædeligt Hu.

Han tjener sin Gud i det Høje
Derinde et Aar eller to
Til mæt af Dage og Møje
Han gaaer til den evige Ro.

357

De lagde en Steen paa Graven,
Paa den var udhuggen at see,
Istedet for Kjolen og Kraven
En Ferle, et Riis og en Lee.

Det Mærke er længst udslettet,
Og Stenen er borte med;
Men aldrig vorder forgjettet
Den Saliges Hvilested.

Imellem Kirken og Skolen
Der sover den trofaste Svend,
Til Dommedags Morgensolen

358

En ganske ny vise om en kroermand og hans søn

Synges som Niels Ebbesens Vise.

De Bønder de sidde saa tykt over Bord
Alt udi den Skjænkestue.
De tale saa mangen et Rædselsord
Om Fjender, som Landet mon true.

Den Kroermand sidder i Kakkelvnskrog
Alt i sine dybeste Tanker.
Foran ham der see I en Trettenaarspog,
Med Riffel i Armen han spanker.

Paa eengang saa springer den Kroermand op,
Sin Riffel fra Bjælken han river;
Han kaster et Øie til Gjæsternes Trop:
"Nu nytter det ikke, I bliver."

"Høifornemme Gjæster forsamle sig nu,
"Og dem maae jeg hjælpe at bænke.
"Der kommer saamange, det ret er en Gru;
"Thi maae jeg vel hjælpe at skjænke."

"Maae jeg være med?" siger Knøsen saa glad,
"Mit Bly jeg i Pletten kan fæste:
"Jeg træffer vel ogsaa den engelske Rad,
"Ifald han os her vilde gjæste."

Den Gamle han smiler: "Nei hør mig engang
"Til Knægten! Jeg troer han faaer Nykker.
"Kommer Du imod Fjenden, din Humlestang!
"Han times alverdsens Ulykker."

Den Unge ham huer slet ikke det Ord,
Han tager saa smaat til at snøfte:
"For jeg er saa lille, og Du er saa stor,
"Du skulde dog holde dit Løvte."

359

"Hm!" brummer den Gamle "den Slubbert har Ret;
"Grandgivelig nu jeg det husker. -
"Naa! kom saa! men see, at Du ei bliver træt,
"Og bagud som Mikkell Du lysker!"

Saa gik de tilsammen da Fader og Søn:
"Lad være I Qvinder at tude!
"Her hjælper ei meer hverken Løn eller Bøn;
"Vi har at bestille derude."

Den første Bestilling de Tvende nu fik,
Var Lundehuusveien at feie.
Og kan I vist troe mig, det feiende gik,
Og Døden fik mange til Eie.

En Kugle vel nær til den Unge kom,
Paa Riffelen masede Panden.
Da siger den Gamle: "Nu vender Du om,
"Og henter fra Byen en anden!

Den Unge han beder saa inderlig: "Fa'er!
"Aa! lad mig dog see det tilende!
"Hvis hjem jeg fra Jagten nu Veien ta'er,
"De Andre vil troe: jeg vil rende."

Den Gamle han siger: "Du holder din Kjæft!
"Paa Timen Du gjør, som jeg siger!"
Den unge han knuger sit Bøsseskjæft,
En Taare i Øiet ham stiger.

Han lyder; hvorvel det var haardt ham imod,
Og grædende hjemad han trasker.
Han stamper heel vred med den lille Fod,
Ved at høre den Kugleregner pladsker.

Men siden saa fulgtes de sammen igjen
Den Fader med Søn udi Feldten.
Uskadte de gik baade hjem og hen;
Tidt Døden gaaer udenom Helten.

360

Og Alle de vilde nu see den Smaapog,
Som Ingenting kunde forknytte.
Jeg troer, at de snakked i hver en Krog
Om den *lille Herregaardsskytte*.

Men sidste Gang Fader med Søn var i Slag,
Det Faderen gik som saamange;
Thi altid af Krig at gaae bort uden Rag,
Det kan man ei heller forlange.

Den Gamle han taber med eet sit Gevær,
Og Armen til Laaret han trykker:
"Jeg fik nok en Smøre paa Albuen her,
"Men ellers er Intet istykker."

Og skotter han saa til sin Høvedsmand -
Gud veed, at han var det med Ære;
Og vil jeg nu sige Jer strax paastand:
Han Navnet von *Kroghen* mon bære. -

"Hr. Kammerherre! De seer nu, jeg vil
"Komme snart til at krybe i Sengen,
"Men skulde *han* der komme Noget til -
"Og jeg være borte fra Drengen."

"Gaae Du ikkun hjem med din snilde Søn!"
Den Høvidsmand monne bebude.
Da siger den Unge: "Jeg haver en Bøn;
"Maae jeg bie til Spillet er ude?"

Den Gamle han smilte, og listelig stak

Den saarede Arm udi Barmen:
"Jeg ogsaa foruden al videre Snak
"Vil tøve, og see paa Allarmen."

361

Men stop lidt! her er jo et væsentlig Savn,
Hvorover jeg rigtig mig skammer.
Saa hør da! Vi gjorde et Riim paa hans Navn:
"Hr. *Hammer*, hans Kugle den rammer."

Slet ikke jeg veed, hvor hans Grav de har lagt;
Langt mindre, hvordan de den smykke.
Mem dette jeg veed: at hvad her jeg har sagt,
Er Sandhed, som Ingen skal rykke.

Og dette jeg veed: at var Alle som *Han*,
Ad hele Verden vi blæste;
Og kom her end Fjender som Sand i Strand,
Dem alle vi Ligtexten læste.

Og dette jeg veed: at hvad blive skal
God Krog, skal tidligen krøge;
Og Hvo der siden vil staae for Skrald,

362

En anden ny vise om en sømand og en landmand

(Synges som Hammernes Vise)

Det blæste en Storm udi Kattegat,
De Bølger de ginge saa høie.
Saamangen stolt Sømand den samme Nat
For sidste Gang lukked sit Øie.

En liden Skude var og deriblandt,
Fra Hornbek monne den komme.
Ret aldrig mere til Havnen den vandt,
Fordi at dens Tid nu var omme.

Den Skude blev ført af en Sømand god,
Af dem der ei pleie at ryste -
Thi først sig beviser det danske Mod,
Naar Døden begynder at kryste.

Han kæmped, indtil han omsider drev
For Stormen et værgeløst Bytte.
Mod Dagningen stødte han paa et Rev
Med sin faldefærdige Hytte.

Han haver kun med sig en liden Dreng;
I stærken Arm han ham griber:
"Her bliver nok redt os saa kold en Seng;
"Det hjælper slet inte, Du piber".

De Bølger de bryde med stor Allarm,

Og Skibet det krænger og knager:
Dog holder han Drengen i venstre Arm;
Med høire i Vantet han tager.

Han seer sig saa langelig ind mod Land -
Imellem var dyben Rende -
"Vi kan ikke naae den velsignede Strand,
"Hvis Hjælp os ei Himlen vil sende."

363

Da kom der en Bonde til samme Sted -
Han hedde saamænd *Søren Kanne* -
Han siger til Fa'eren, som og var med:
"Det Skib er nok nærved at strande."

Saa springer han til sine Heste to -
De stode just tøired' paa Brinken -
Han giver sig ikke ret længe Ro
Før han bliver færdig med Rincken.

Den Gamle ham huer det ikke ret vel.
Han hvøvter med Haanden: "Hei *Søren!*
"Du drukne jo Øgene og Dig selv;
"Det Skib er desuden forloren."

364

Men *Søren* sprang op paa den nærmer Hest,
Og kaster et Øie til Fa'eren:
"Ifald jeg derude skal faae min Rest,
"Lad see, at I sørger for Karen!"

Saa hug han sit Hors med sin Træskohæl,
Og lod hende springe i Vandet.
Den anden han dasked med Tøirepæl:
Saa maatte de begge fra Landet.

Men da han sig havde i Dybet sænkt
Alt udi de fraadende Strømme,
Ei skulde da noget Menneske tænkt,
Han kunde til Vraget udsvømme.

Jo, jo! See! der sidder han nok saa rank;
Han synes paa Bølgen at ride -
Men der kommer Ører - og Hoved - og Mank -
Og nu er han ved Seilerens Side.

"Hei Landsmand! sid op nu! hvis Du vil med,
"Og hold saa din Dreng ved hans Trøie!"
Han sidder der alt - og igjen nu afsted -
Det var noget Andet end pløie.

De Bølger de brusede over dem bradt;
De Tvende holdt fast ved hinanden -
Men see kun! nu har de jo Landet fat,
Og frelste de springe paa Stranden.

Der kaste sig alle de Trende paa Knæ,
Og takke vor Herre for Livet.
"Men kom!" siger *Søren* "med mig nu i Læ -
"See hisset! nu splintres jo Skibet!"

Men Drengen han skjalv, som i Blæsten et Siv;
Og Skipperen slang sine Arme:
"Hvad skal vi nu give Dig for vort Liv?"
"- Følge med mig og faae Jer lidt Varme."

Han pleied den Sømand med samt hans Pog,
Det baade af Potte og Pande.
Og det var da al den Betaling han tog,
Den fattige Mand *Søren Kanne*.

Saa skulle dog alle I danske Mænd
Af Hjærtet elske hinanden!
I Faren og Døden sig give hen
Den Ene med Lyst for den Anden!

Saa skulle I fast staae hverandre bi -
I pløie nu Jord eller Bølge -
Men mindst dog paa Kampens den blodige Sti
Skal Een bag en Anden sig dølgje!

Og Fynbo, og Jyde, og Sjællandsfar -
Til eet Huus vi Alle jo høre.
Gud Fader os Alle i Troskab bevar!

Dronning Gunnild

Fordum.

Da varst Du klædt udi Zobel og Maar,
Og pyntet med prægtige Smykker,
Juveler og Perler i guldfagert Haar,
I Sindet de slemmeste Nykker.

Nu.

Da ligger Du nøgen og skrumpen og fæl,
Alt med Dit skallede Hoved,
Langt sortere end den Egepæl,
Hvorned Du blev Sumpen troloved.

Fordum.

Du glimred som Stjernen af første Rang,
Og Tusinder adlød din Villie,
Forelskede Sukke ledsaged Din Gang,
Naar yndigt Du dandsed paa Tillie.

Nu.

Da ligger Du stille paa Dødningeliin,
Med haarde, visnede Hænder;
Med dette stive og isnende Griin
Du ingen Hjerter antænder.

Fordum.

Da satte Du gjerne Blodøxen i Gang,
Kong Erik Du lettede Byrden,
Du deelte paa Fjeld og paa Hav og paa Vang
Din Tid mellem Leflen og Myrden.

Nu.

Nu har Du det temmelig tørt og svalt,
Men hæsligt med Munden Du vrængen
Dødsvrælet, da Du blev i Mosen kvalt,
Neddukket af Bødlernes Stænger.

367

Hvor kunde Du troe Harald Blaatand saa?
Selv brødst Du jo over Dig Staven;
Nu ligger Du blaatandet selv paa Straa,
Mens han ta'er en Luur sig i Graven.

Der er endda gledet en heel Deel Aar,
Mens Du haver ligget i Sølen;
Gad vide, hvordan det dernede staaer:
Hvad Nyt, Dronning Gunnild, fra Pølen?

Blevst Du udi Helvede saa forbrændt,
Da have de handlet Dig ilde;
Erik Blodøxe skulde Dig neppe gjenkjendt,
Om ellers forresten han vilde.

Maaskee han er ogsaa dernede endnu
Med samt eders værdige Sønner;
Maaskee det er rundet ham siden ihu,
Hvor daarligt sig Blodøxen lønner.

I tusinde Aar snart - det falder mig paa -
Min Naadige haver sig fjælet;
De vil til Dagen paa Ny opstaae;
De længe med Døden har hælet.

Maaskee det skal være en Overrettsdom,
Som De nu paa den Maade lider.
De laa udi Mulmet et Tusind Aar om,
Og atter til Lyset nu skrider.

De viser Dem ret som en Antiquitæt
Fra gamle hedenske Tider;
God Nat! og sov vel, Deres Majestæt!
Det sorte Laag over Dem skrider.

Min Ligpræken kommer saa temmelig seent,
Vil mulig ej somme behage;
Imidlertid er den dog ærlig meent;

368

E buen aa e herremand

D'ræ somm dæ seje, te e Buen ær aa en sølle Stand -
Kahænsæ A vil hæjes ett byt mæ wo Herremand.
Jaja, han haar en Herrgoer, A kon en bette Halgoer;
Han haar en gromme stuere Haww, A kon en bette Kalgoer;
Han haar en faale Haavven Hæjst, A haar eet flier end tow;
Men de ka æjsen retten gaat draw bode Wown aa Plow;
Han haar en Skow saa laang aa bre, aa A haar ekk et Træ -

Men somti goer A i hans Skow, aa bjærre mæ en Pind dæfræ.
No! A haar ekkon jen Kuen, aah! han haar manne flier,
Min hun ær æjsen gue nok - hans brydde ham let mier,
Aa saa den faale Haawen Bøn, dem mo han jow gi Pænng te;
A haaer en jænle Piggetøs, aa saa en bette Dreng te.
Hans Frow aa Frøkner goer i Silk aa Hermeliin te Kjærk;
Mi Kuen go' mæ hin Hværgaans Kjowl, aa i hin Blaargaans
Særk.
Han drekke Vien te dawle Brugh, A kon tow Gaanng om Oret,
Aa saa en bette Dram te, nær A for ett da foeret.
Han edde Sup aa Stieg aa Kaahg aa manne anne Slaww;
A foer mi Mjælk aa Grød aa Brøe te - de wa Syn aa klaww.
Nær han ska jores, foe di Faalk en skammelig Haaw Edels.

369

Mads Doss

Mads Doss han war en kon Koltringsknæjt,
Han gek mæ Foeren i Hien.
Imell saa slow han Lyng te en Bæjt,
Imell saa band han aau Vien
En Liim te hans Muer, aa saa saang han imell,
Di hoer ed saa vit, nær han tow te aa hwell:
La la luh - la la lih - kom! saa skal Aa bih.

Met Kølvro war en kon Stonthostøs,
Gek aasse mæ Foeren i Hien,
Aa somti hun swedt, aa somti hun frøs;
Den Drywwen slet ett hun ku li en.
Hun snøvsed imell, faa hin Dawwen wa laang,
Iwessomda tahrt hun sin Klukker, aa saang:
La la luh, etc.

Aa somti de mødtes saa his aa saa hæhr,
Od Mælmad, aa spraakked saa knøwt da,
Aa let om let fek di hwerranner saa kjæhr:
Jen kam næ den Aahn ga en Hwøwt da.
Aa næ di had edt, gek di hvæ te si Hjaer,
Aa saang, saa de gjall owwe Mosser og Kjaer:
La la luh, etc.

Saaen gek da en Sommer, aa dæ gek flier,
Lieg Kjærrester saa di fann o da.
I Hien kam di no ikki møj mier,
Men hjemm ve hwerranne di lo da.
Aa saa bløw de gywt, aa behøwd ett aa sønng,
Som faer de had gjow, i di baareste Lønng:

370